

Examenul național de bacalaureat 2022
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică;

Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

Variantă 2

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL **(30 punct)**

a. Az „esküvés” fogalmának kifejtése a vers összefüggésében **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont* (pl. A cím általános érvényű főnév, „Az esküvés” az udvarlás gesztusát, a szerelmi esküt előlegezi meg; az elköteleződésre való hajlandóságra utal; témamegjelölő cím, a lírai én kedveséhez, Lillához intézett udvarló szavai; a szövegegész kapcsolódik a cím keltette előfeltevésekhez; a lírai én udvarlására utal; szerelmének mélységéről vall az általános érvényű főnév személyessé válása, az „esküszöm” ige E/1.-ű használata; az „esküszöm” vallomás szakaszkezdő helyzetben való anaforikus ismétlődése a szerelem kifejezője is, a lírai én az eskütétel során az 1. vsz.-ban kijelenti, hogy csak Lillát szereti, a 3. szakaszban biztosítja őt szerelmének örök voltáról, ugyanakkor a 2. vsz.-ban viszonzást is kér; stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

b. A vers beszédhelyzetének jellemzői **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont* (pl. A beszélő személyes hangon, E/1.-ben szólal meg, szubjektív versbeszéd; az „esküszöm” egyes szám első személyű igealak ismétlődése a lírai én érzéseinek, elköteleződésének a kifejezője, ehhez társul még a „nem nyitom meg”, „meg nem csalom”, „Más szerelmet nem cserélek” monologikus szólam határozottsága, esküje; a vers címezettjéhez, Lillához szóló szerelmi vallomás személyessége stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

c. Lilla megjelenítésének eszközei **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont* (pl. A szerelmi témájú költemény megszólítottja Lilla, a kedves; a szerelmi eskü hozzá szól; a szerelmi vallomás része Lilla szépségének megjelenítése: kéz, száj, szem; a kedves alakjának szépségére metaforák utalnak: „hószín kezed”, „rózsaszád”, „tűzszemed”; képhalmozás; a képek egyszerűsége Lilla bájosságát erősíti; az „angyalom”, „kedvesem” Lillára vonatkoztatott megszólítások szerepe az érzelmek kifejezésében; „Lilim” becéző forma használatának könnyedsége stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

d. A dalszerűség eszközei a versben **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont* (pl. az udvarlás örömeinek, a szerelem nagyságának kifejezése; egynemű érzelmek megszólaltatása; a költői képek szemléletessége, egyszerűsége; erős zeneiség, a rímekkel való játék: páros rím után egy ölelkező rím fog át egy másik páros rímet; sodró dallamosság a versszerkezetben: három szakasz, kiegyenlített hosszúságú verssorok, rövid terjedelem stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*, részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*, részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*, kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

e. A rokokó sajátosságai a versben **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont* (pl. A költemény témája rokokó vonás: szerelmi eskü; a költő udvarló magatartása; felfokozott hangvétel, elragadtatott érzések; az

Probă scrisă la limba și literatura maghiară maternă

Variantă 2

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică; Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

Barem de evaluare și notare

isméltés mint a szerelem kifejezője: „esküszöm”, a kedves szépségét kifejező metaforák; dallamosság, zeneiség stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont, kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat, helyesírás 4 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, helyesírás 3 pont, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 2 pont, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 1 pont.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok: Huszárik Zoltán – rendező, Latinovits Zoltán – színész, Tóth Sándor – dramaturg, Vágó Nelly – jelmeztervező, Vayer Tamás – díszlettervező.

5 pont

2. Nyelvi elemek, gondolatok értelmezése és összefoglalása. Rövid válasz megfogalmazása a következő részletből vett információk alapján: „...asszociatív módon játszik a szöveggel, szabadon értelmezve azt, ezáltal pedig nem is rendezőként, hanem filmszerzőként alkot. [...] A rendező asszociatív, költői filmes elbeszélésmódot alakít ki, ami által a Szindbád újrateremti a filmnyelvet. Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – 5 pont, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz – 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz – 2 pont, kísérlet a válaszadásra – 1 pont.

5 pont

3. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése, szövegtömörítés. Rövid válasz megfogalmazása a következő részletből vett információk alapján: „Szindbád egyre közelebb jár élete végéhez, s úgy tekint vissza rá, hogy a múlt, a jelen, illetve az álom és a valóság szinte teljesen összemosódik. A filmet végigkíséri egyfajta melankolikus alaphang, valamint a halál motívuma, közben pedig megelevenedik, újjáéled minden olyan mozzanat, amely már csak emlék Szindbád számára. A hiány tehát nagyon erőteljesen van jelen a műben, ám pont az emlékek közt zajló bolyongás az, ami igazán kirajzolja, mi is az: az őszülő úr mögött már sokkal több minden van, mint előtte, így igazán nem is a múlt, hanem a jövő az, ami hiányzik. Szindbád lét és nemlét határán mozog, elréved a régi szerelmesek csókját felidézve vagy átadva magát az étkezés örömeinek, egyszerre él a múltban és a jelenben, s megállíthatatlanul menetel a vég felé. Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – 5 pont, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz – 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz – 2 pont, kísérlet a válaszadásra – 1 pont.

5 pont

4. Témához való igazodás (a szöveg információira való hivatkozás, a beszédhelyzet megteremtése, a megadott befejezés beépítése a szövegbe). A műismeret (Krúdy Gyula: Szindbád, Huszárik Zoltán: Szindbád) nem elvárás.

5 pont

A monológ követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. A választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Mikszáth Kálmán: A bányai csoda)

lírai, anekdotikus novella, romantikus novella, néhol realista jegyeket tartalmaz; a novella jellegzetességei: epikus műfaj, rövid terjedelem, egy szálon kibontakozó cselekmény, kevés szereplő, csattanóra végződik; életképszerűség, anekdotikus jelleg, humoros elbeszélésmód, késleltetés, elhallgatás; romantikus jegyek: pl. a téma: a nő erkölcs kérdése, problematikája; a démoni, csábító nőalak megjelenítése; mitikus térszerkezet „tündérek piczike lábai taposnak”; folklorisztikus motívumok; a szárazság és eső motívuma, mint a termékenység–terméketlenség kifejezője, a malom és őrlés motívuma, mint a szerelem által gyötört férfi szenvedélyének jelképe; romantikus motívumok: pl. a csoda motívuma: a patak visszafordulása, mint a hűtlenség kifejezője; a természet motívuma: nem csupán környezet, háttér, hanem megszemélyesítve jelenik meg,

szereplőként nyilvánul meg, ítéletet alkot, cselekszik, véleményt mond Vér Klára magatartásáról; ellentét a szereplők között: Vér Klára a szép, démonikus, erotikus vonzerejű nő, Gélyi János a vágyakozó, démoni nő birtokában levő férfi; a néphiedelem elemeinek jelenléte, az elbeszélő magatartása, szubjektivitás, szereplői elbeszélő; a realista irányzat jellemzői: a paraszti környezet, a paraszti lét vetületei, életképszerű ábrázolás stb.,

Jókai Mór: *Sárga rózsza*

kisregény, romantikus regény, realista vonásokkal; romantikus jegyek: romantikus szerelmi tragédia, szerelmi háromszög kibontakozása, táj és ember egysége, természetkultusz, a virág-motívum jelentésképző szerepe, ellentét, mint szervező elv, szenvedélyes jellemek közötti drámai konfliktus kibontakozása, erkölcsi értékek közötti ellentét: hűség-hűtlenség, becsületesség-becsstelenség, titokzatosság, rejtély, fordultatos cselekmény, elhallgatás, balladai jelleg; realista jegyek: valóságosság, a pusztai világ bemutatása, szereplői parasztemberek, hortobágyi juhászok, helyszín: falusi környezet, a fejlődés hiánya, kilátástalanság, a szereplők jellemének összetettsége, lélekábrázolás, életképszerűség stb.,

Móricz Zsigmond: *Sárarany*

realista-naturalista, paraszt-, társadalmi, egzisztenciális regény, példázat; Turi Dani a paraszti származású, az elmaradott, kilátástalan sárleútból kitörni vágyakozik, jobb sorsot szán fiainak, ezért szembeszáll a falu hagyományos felfogásával; önmegvalósító, önteremtő, önfelszámoló ember típusa; jellemző a metonimikus történetalkítás: a zárt, hagyományos, falusi életmód bemutatása, Kiskara világa, elszigeteltség, elmaradottság jellemzi, a kilátástalan, sivár világ szervezőelve az ellentét, az évszakok befolyásolják a főszereplő jellemét; az ellentét a szereplők között is megvalósul: Turi Dani a nyílt tér kedvelője, nyitott jellem, ezzel ellentétben Erzszi a családanya típusa, aki a zárt térben tud kiteljesedni; társadalomrajz: parasztság–nemesi réteg, Turi Dani büszkessége–a Karay grófok gőgje, jellemző a realiztikus–naturalisztikus házasságkép, metaforikus összefüggések: sár és arany motívuma, szimbolikus jelentései; realista–naturalista nyelvhasználat jellegzetességei: vulgáris kifejezőmód, a nyelvi korlátok a szereplők közötti félreértések forrásai, elbeszélői és szereplői szövegek keveredése, szabad függő beszéd; naturalista jelleg: az ember biológiai adottságai általi meghatározottsága: erőszakosság/agresszivitás, szexuális ösztönök megnyilvánulása, durvaság, vulgaritás stb.)

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. A térszerkezet jellegzetességei

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*)

a helyszín falusi, paraszti környezet, két helyszín jelenik meg: 1. a malom környéke: a várakozás, a problémafelvetés helyszíne, a kacérkodás tere, Vér Klára és Gélyi János viszonyának kezdetleges kibontakozása; 2. Klára otthona: elszigetelt, magánszféra, a csábítás, az együttlét helyszíne stb.,

Jókai Mór: *Sárga rózsza*

a Hortobágy, a paraszti világ bemutatása, érintetlenség jellemzi, a természet vad törvényei uralják (pl. a mocsarak nem voltak leapasztva, a folyó nem volt szabályozva stb.), 1. a hortobágyi csárda: a közösség, a társadalom tere, a szerelmi háromszög kibontakozásának helyszíne, a két férfi közötti leszámolás tere, 2. az orvos háza, a mádi telep: Decsi Sándor ápolásának és felépülésének helyszíne, Klári odaadása, elismerő vallomása, Sándor hazugsága, önmaga megtagadása a szerelmeért, az önfeláldozás motívuma, egymás iránti érzelmeik kinyilvánítása; 3. a tiszai rév helyszíne: Lacza Ferkó visszafordulásának története, a pletyka terjedése, torzítás, a véletlen szerepe az emberi sorsban stb.,

Móricz Zsigmond: *Sárarany*

Kiskara (Akasztófafpuszta), falusi, paraszti környezet: elmaradottság, kilátástalanság, a hagyományos gondolkodásmód meghatározó ereje; három fő helyszín, jelképes jelentésű: 1. mező: nyitott, tág tér, Dani jellemét érzékeltető helyszín, a társadalom tere; 2. Turi Dani otthona: zárt, korlátozott helyszín, Erzszi személyiségét/jellemét érzékelteti, az ő zárkózottságát kifejező helyszín, a regény végén: Dani egyedüli menedéke, Dani vallomásának helyszíne; 3. Karay grófok otthona: nemesi státusz érzékeltetője, éles ellentét a paraszti–nemesi helyszínek között; Dani megalázásának, illetve a tragikus gyilkosságok elkövetésének helyszíne stb.)

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. A szereplők viszonyrendszerének bemutatása

5 pont

(pl. Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*)

keves szereplő; 1. Vér Klára és férje viszonya: házastársi viszony, Klára férje katonaságban, látszólag kiegyensúlyozott viszony, Klára búcsúja, hűségesküje; 2. Klára és a falubeliek, a pletykáló asszonyok viszonya: Klára molnárné, a malom működéséért felel férje távollétében, feladata a búza megőrlése, Klára kacérkodik, ruhákat tereget, nem foglalkoztatja a szárazság okozta esetleges kár; a vénasszonyok Klára viselkedését, hűségeskűjét, magatartását tárgyalják, az erkölcsi probléma felvetői, egymásnak ellentmondanak, Klára magatartására, kinézetére, szépségére, hűségeskűjére hivatkoznak, észreveszik Klára és János kacérkodását, kigúnyolják, nevetség tárgyává teszik a vágyakozó férfit; 3. Vér Klára és Gélyi János viszonya: démoni szép nő, csábító, vonzó, szerelmi játékot kezdeményez Jánossal, utoljára hagyja a malomban, elutasítja a csókját, lesi az ablakból, majd behívja a házba; Gélyi János, parasztember, a malom körül várakozik egyrészt búzája megőrlésére, de annál inkább Klára elcsábítására, vonzódik Klarához, az asszony démoni csábító erejének áldozatává esik, nyugtalan, vágyakozik Klára után, szenvedélyes férfi; 4. Vér Klára és Kocsipál Gyuri viszony: hierarchikus viszony, molnárlégény, Klára segédje, a malom működését irányítja, megvesztegethető, maga János fizeti le, hogy leállítsa a malmot, a házasságtörés első tanúja, széles mosolya bírálását fejezi ki stb.,

Jókai Mór: *Sárga rózsa*

a szerelmi háromszög szereplői: a főszereplő Klára, a hortobágyi csárdás fogadott leánya, a csárda vezetője, intézője, különleges szépség, és a szépséges sárga rózsa „örzője”, a szerelem zálogának jelképe, kacér, csalfa, éretlen lány; Decsi Sándor, csikósbojtár, kitartó, becsületes, őszinte ember, megveti a hazugságot, mély és valós érzelmeket táplál Klára iránt, megmenti őt a biztos haláltól; Lacza Ferkó, gulyásbojtár, becsstelen, olykor hazudik, udvarol Klárinak, számára is érték a sárga rózsa, a Klárral való viszony kifejezője, büszkén viseli, nem hagyja el; 1. Klári és Sándor viszonya: udvarlás és konfliktus bontakozik ki, Klári hűtlenségének számonkérése, a lány vallomása, jelképes jegyesség, Klára ápolása, aggodalma, Sándor önfeladása, mély érzelmei a lány iránt, csalódás; 2. Klári és Lacza Ferkó viszonya: kacérkodás, szerelmi játék, csábítás, Klári hűtlenségének kibontakozása, Ferkó szenvedélyes vágyakozása, a sárga rózsa jelképes jelentése az ő viszonyukban; Decsi Sándor és Lacza Ferkó viszonya: gyerekkori barátok, juhászok, magánéleti és szakmai viszony, fordulat: Klári megismerése, hűtlensége, szerelmi játéka, a szerelmi háromszög kialakítása, a sárga rózsa metaforikus jelentősége, versenytársakká válnak, Klári szerelméért, kegyeiért versengenek, tragikus végkifejlett: Ferkó halála, Sándor csalódottsága stb.,

Móricz Zsigmond: *Sárrány*

Turi Dani és Erzsi viszonya: házastársi viszony, konfliktusra épülő kapcsolat, ellentétes jellemek, Erzsi zárkózott, hűséges, családis, Dani nyitott, hűtlen, vállalkozó, önteremtő személy, nem kiegyensúlyozott házastársi kapcsolat, erőszakos, megalázó helyzetek, a regény végén: Erzsi, mint egyedüli menedék 2. Erzsi és Takács Gyuri viszonya: mindketten módos családból származnak, Gyuri Erzsinek udvarolt, azonban ő Turi Danihoz ment feleségül; 3. Turi Dani és a Karay grófok viszonya: hierarchikus viszony, paraszt-nemes társadalmi rang különbsége, Dani büszkesége, gőgje szemben a grófok megalázó magatartásával pl. a grófné erkölcstelen ajánlata stb.)

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. A hűség és hűtlenség motívumának értelmezése

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. Mikszáth Kálmán: *A bágyi csoda*)

a hűtlenség motívuma Vér Klára és Gélyi János viszonyában bontakozik ki; Vér Klára szépséges molnárné, csinos, figyelemfelkeltő, vörös haja démoni, csábító, nyilvánosan és emlékezetesen búcsúzik férjétől, hűségeskűt mond, a bágyi patak visszafordulására esküszik; viselkedése azonban előítéleteket, kételyt ébreszt a falubeliekben: Klára nemcsak szép, hanem kacérkodik Jánossal; János vágyakozik Klára után, virág-metafora: „*Hátha az akácfa virága a kacsintása... Mindenre hullatja, de olyan magasan nyílik, hogy nem lehet ágat szakítani róla...*”

Klára szépségét, de ugyanakkor erkölcstelenségét felvető jelkép, a házasságtörés bekövetkezése, a természet ítélkező szerepe, Klára megbélyegzése stb.,

Jókai Mór: *Sárga rózsza*

a hűség és hűtlenség motívuma Klári és Sándor viszonyában bontakozik ki: Klári magatartására jellemző a hűtlenség: a szerelem zálogát, a sárga rózsát mindkét férfival megosztja; Sándor számonkérése során nem tagadja viszonyát Ferkóval, bevallja, hogy elfogadta bókjait, sárga rózsát adott neki; viselkedése konfliktust szít a két gyermekkori barát között; Decsi Sándor: becsületes, őszinte, elkötelezett, hűséges jellem; soha nem hazudik, ezért vitték el katonának, szerelmes Kláriba, mély érzelmeket táplál iránta, hazugsággal menti meg a leány életét, csalódik Kláriban, kiderül, hogy a lány hazudott neki, leszámol ellenfelével, lemond Kláiról stb.,

Móricz Zsigmond: *Sárarany*

a hűség és hűtlenség a Turi házastársak viszonyában: Turi Dani jóképű fiatalember, csábító, vonzó, „*a falu bikája*”, szeretőket tart, csókért dolgoztatja a nőket földjein, hűtlen feleségéhez, jó szerető hírében áll; Erzsi hűséges feleség, gondoskodó, gyermekeit nevelő anya, háztartásbeli, a házasság és a gyermeknevelés mártírijaként tekint önmagára, úgy véli, ő mindent feláldozott, férjét vádolja mindeztért, Danit még mindig jóképű férfinak tekinti, számonkéri hűtlenségét, családi vita; az őszi és téli ideje alatt Dani hűséget fogad feleségének, helyrehozza családi viszonyait feleségével, szüleivel, belép Erzsi világába, korlátozottan érzi, szenved, nem boldog, folyamatosan kitörni vágyik ezen keretek közül; a grófné megerősztolása, Dani megalázottságának kivetülése, tragikus sorsának kiteljesedése stb.)

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.